

Position paper Goede Doelen Nederland

Pleidooi voor het versterken van het maatschappelijk middenveld

April 2026

Inhoudsopgave

Deze position paper met ons pleidooi voor versterking van het maatschappelijk middenveld bestaat uit drie onderdelen:

1

Meerwaarde van het maatschappelijk middenveld

Pag. 3

2

Huidige bedreigingen voor het maatschappelijk middenveld

Pag. 6

3

Oproep aan overheid en politiek

Pag. 11

1 Meerwaarde van het maatschappelijk middenveld voor de samenleving

Maatschappelijke organisaties, waaronder goede doelen, zijn naast overheid en markt van essentieel belang voor het functioneren van onze pluriforme democratische samenleving. Zij geven burgers de ruimte zich te organiseren rond gedeelde idealen en maatschappelijke doelen.

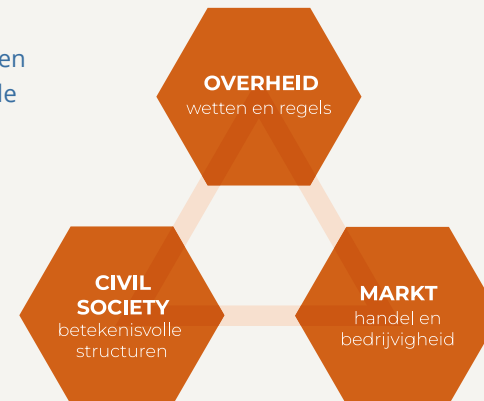
Miljoenen burgers zetten zich actief in voor het beschermen en bevorderen van de maatschappelijke zaak. Met tijd, geld en energie. Als donateur, vrijwilliger of lid van een vereniging. Via een goed doel, een bedrijfs- of familiefonds, via de kerk of door deel te nemen aan een loterij die afdraagt aan goede doelen, cultuur of sport. Deze inzet komt voort uit een diepgewortelde bereidheid van mensen om naar elkaar om te kijken: om hulp te bieden bij rampen en hongersnood, natuur en dieren te beschermen, onrecht te bestrijden, kunst en cultuur te behouden, sport te stimuleren, kinderen wereldwijd onderwijs te bieden en gezondheidsonderzoek mogelijk te maken (zie *Figuur 1*).

De aanzienlijk inzet van burgers – 49 procent van de volwassen bevolking is actief als vrijwilliger en 76 procent van de huishoudens geeft aan goede doelen¹ - heeft geleid tot zeer uiteenlopende activiteiten van goede doelen in binnen- en buitenland. Zij hebben geen winstoogmerk. Dit non-profit karakter waarborgt dat ze zich volledig richten op hun waardevolle bijdrage aan onze samenleving. In onze publicatie *Wat maakt goede doelen onmisbaar voor onze samenleving* (zie *Figuur 2*)² worden de zes functies van goede doelen beschreven. Goede doelen bieden niet alleen hulp en oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken, maar zijn ook aanjagers van verandering, hebben innovatieve kracht en agenderen zorgen van burgers bij overheid, politiek en samenleving. Zij houden de overheid en politiek scherp en laten de rechtmatigheid van het overheidsbeleid toetsen bij de rechter. Dit bevordert

draagvlak van beleid onder burgers en stimuleert participatie. Goede doelen versterken bovenal het samenbindend vermogen en leveren hierdoor een belangrijke bijdrage aan de betrokkenheid bij en sociale cohesie tussen mensen en groepen dwars door de samenleving en politieke partijen heen. Dit zorgt voor zelfredzaamheid en veerkracht.

De sector kent een variëteit in type en grootte van organisaties: van grote internationale organisaties met veel menskracht en middelen tot kleine, alleen met vrijwilligers werkende (informele) organisaties. Die diversiteit versterkt het maatschappelijk middenveld als geheel en vergroot het bereik en de impact ervan.

Figuur 1
Civil society, overheid en markt maken samen de samenleving.

¹ *Geven in Nederland 2022, 2024*, Vrije Universiteit van Amsterdam. [Geven in Nederland - Vrije Universiteit Amsterdam](#)

² *Wat maakt goede doelen onmisbaar voor onze samenleving*, 2024, branchevereniging Goede Doelen Nederland. [GD-Maatschappelijke Waarde Interactief WEB.pdf](#)

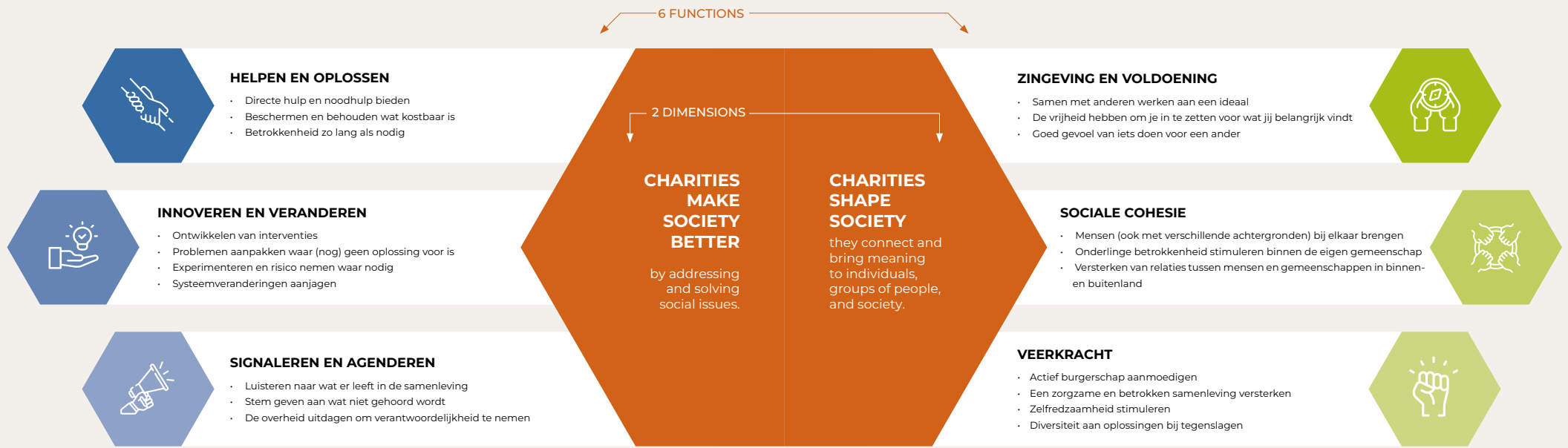

Figuur 2

DE ZES FUNCTIES VAN GOEDE DOELEN

Goede doelen zijn van grote waarde, ze dragen bij aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Burgers en gemeenschappen zetten zich actief in en vormen het cement van de samenleving. Ze vertegenwoordigen verschillende groepen, meningen en belangen. Naast markt en overheid vormen maatschappelijke initiatieven een onmisbare derde kracht en zijn daarmee van essentieel belang voor een gezonde, pluriforme democratie.

Dit model is samengesteld op basis van diverse rapporten en onderzoeken, met name het WRR-rapport 'Filantropie tussen overheid en markt' (2018) en de SBF-verkenning 'De maatschappelijke waarde van meedenken, meedoen en geven' (2020). Daarnaast is input gebruikt uit gesprekken met verschillende mensen in en rond de sector.

www.goededoelennederland.nl

Meerwaarde maatschappelijk middenveld, waaronder goede doelen, voor de samenleving

- Maatschappelijke organisaties vormen, dankzij de brede inzet van miljoenen burgers en hun maatschappelijke en non-profit karakter, een **onmisbare pijler** naast overheid en markt voor het goed kunnen functioneren van onze pluriforme democratische samenleving.
- Om optimaal te kunnen bijdragen aan de samenleving is het essentieel dat goede doelen deze **zes functies** kunnen uitoefenen: helpen en oplossen, innoveren en veranderen, signaleren en agenderen en zorgen voor zingeving en voldoening, sociale cohesie en veerkracht.

2

Huidige bedreigingen voor het maatschappelijk middenveld

In Nederland, maar ook in andere Europese lidstaten, neemt de druk op het maatschappelijk middenveld toe. De ruimte voor maatschappelijke organisaties om hun werk te doen wordt steeds beperkter. Dit wordt door verschillende factoren veroorzaakt zoals forse bezuinigingen, restrictieve wetgeving, beperking van humanitaire hulp en van het recht om te demonstreren. Dit zet druk op de fundamentele rechten en vrijheden van maatschappelijke organisaties. Dit wordt bevestigd door het College voor de Rechten van de Mens³ en het Nederlands Helsinki Comité⁴. Deze ontwikkeling staat in schril contrast met de waarden van de democratische rechtsstaat en die van de Europese Unie en haar lidstaten.

Onderstaande ontwikkelingen zetten de positie en het werk van maatschappelijke organisaties in Nederland onder druk:

Beperking van de grondrechten en vrijheden van maatschappelijke organisaties

Diverse (wets)voorstellen van politici of het kabinet beperken de grondrechten en vrijheden van individuen en van maatschappelijke organisaties. Dit brengt de vrijheid van vereniging en vergadering, de vrijheid van meningsuiting en informatie, het vrije verkeer van kapitaal, het recht om te demonstreren en de toegang tot de rechter in gevaar. Dit vormt een bedreiging voor een sterke en pluralistische democratische rechtsstaat.

Een voorbeeld hiervan is de motie-Stoffer⁵. In deze motie wordt de regering gevraagd te onderzoeken in hoeverre verdere eisen aan representativiteit moeten worden gesteld van belangengroepen met een ideëel doel, op basis van artikel 3:305a van het Burgerlijk Wetboek (beperking van toegang tot de rechter). Dit zou kunnen betekenen dat voor maatschappelijke

organisaties de gang naar de rechter wordt beperkt. In de evaluatie van de Wet afwikkeling massaschade collectieve actie (Wamca) is deze vraag ten aanzien van het representativiteitsvereiste meegenomen. Het representativiteitsvereiste lijkt vooral op gespannen voet te staan met het Verdrag van Aarhus wanneer criteria worden gehanteerd die zien op de relatie van de belangenorganisatie tot de achterban (kwantitatief vereiste), aangezien bij milieubelangen de achterban vaak diffuus en onbepaalbaar is, waardoor deze criteria moeilijk tot niet toe te passen zijn.

Daarnaast ligt er een wetsvoorstel voor aanpassing van de Wet openbare manifestaties (Wom) rondom het verbieden van gezichtsbedekkende kleding bij demonstraties. Hierop is veel kritiek. De regering stelt in het regeerakkoord de Wom te willen aanpassen, waardoor burgemeesters de bevoegdheden krijgen tot bestuursrechtelijke handhaving of verplaatsing en ook de strafbepalingen worden herzien, waardoor de strafrechter strafbare feiten gepleegd tijdens demonstraties zwaarder weegt. Dit ontmoedigt vreedzaam protest en verkleint de democratische ruimte.

Ook zien we in wet- en regelgeving een verschuiving van strafrecht naar bestuursrecht. Daarbij worden de waarborgen van het strafrecht, zoals het vermoeden van onschuld, omzeild. Rechtsgeleerden duiden deze ontwikkeling aan als 'schaduwstrafrecht'.

³ [Tegenspraak onder druk, 2025, College voor de Rechten van de Mens. Jaarrapportage 2024-2025: Tegenspraak onder druk | College voor de Rechten van de Mens](#)

⁴ [Monitoring Action for Civic Space: Landenrapport, 2025: Nederland, 2026, Nederlands Helsinki Comité. MACS Country Reports 2025: The Netherlands Report Published - Netherlands Helsinki Committee](#)

⁵ [Gewijzigde motie van het lid Stoffer c.s. over verkennen in hoeverre voor belangenorganisaties met een ideëel doel op grond van artikel 3:305a BW nadere vereisten aan representativiteit gesteld moeten worden \(t.v.v. 36169-36\), 2023, ingediend in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Wijziging van de Klimaatwet \(implementatie Europese klimaatwet\) | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

De betreffende wetsvoorstellen bevatten bovendien brede normen die het gemakkelijk maken om kritische stemmen in de samenleving en demonstraties te verbieden. Een recent voorbeeld is het wetsvoorstel Wet transparantie en tegengaan van ondermijning door maatschappelijke organisaties (Wtmo), dat door de Eerste Kamer is verworpen. De bevoegdheid die in het wetsvoorstel aan de burgemeester werd toegekend, paste slecht bij diens rol en functie en stond op gespannen voet met de vrijheid van meningsuiting indien de burgemeester deze bevoegdheid zou inzetten in de context van het verbieden van een demonstratie of het weren van een spreker. De norm 'klaarblijkelijke ondermijning van de Nederlandse democratische rechtsstaat of het openbaar gezag' was te vaag en te breed en stond op gespannen voet met het voorzienbaarheidsvereiste⁶.

Toenemende regeldruk en administratieve lasten op nationaal en gemeentelijk niveau

De regeldruk voor maatschappelijke organisaties is aanzienlijk vanwege de complexiteit en opeenstapeling van regels. Dit heeft een negatieve invloed op hun werk. Met name de implementatie van generieke Europese maatregelen, onder meer op het gebied van het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering (Wwft, UBO) en privacybescherming (AVG), beperken de ruimte voor de sector in toenemende mate.

Hoewel deze wetgeving een legitiem doel dient en niet in de eerste plaats bedoeld is om maatschappelijke organisaties negatief te beïnvloeden, heeft dit wel ongewenste gevolgen en een beperkend effect op hun activiteiten. Deze generieke maatregelen zijn vaak algemeen en breed geformuleerd en de specifieke positie van goede doelen (non-profit en inzet voor algemeen belang) wordt onvoldoende meegewogen. Op gemeentelijk niveau bestaan sterk verschillende voorwaarden voor subsidies en vergunningen voor evenementen. Dit betekent een onevenredige administratieve lastendruk

en het risico is groot dat vrijwilligers, vooral bij kleinere maatschappelijke organisaties, vroegtijdig afhaken. Daarnaast ontbreekt ook uniformiteit bij gemeenten op het gebied van de regulering van (reclame)post. Diverse gemeenten hanteren regels die indruisen tegen de bestaande zelfregulering, bijvoorbeeld de Code Postfilter, onderdeel van de Reclame Code, wat zorgt voor verwarring bij en rechtsonzekerheid voor maatschappelijke organisaties en de samenleving.

Deregulering op het gebied van duurzaamheid en digitalisering

Het kabinet lijkt de lijn van de Europese Commissie, zoals vastgelegd in het Europese Omnibusvereenvoudigingspakket, te omarmen waarbij vereenvoudiging de norm wordt. In de praktijk komt deze vereenvoudiging, of deregulering, veelal neer op het afzwakken van het beschermingsniveau met name op het gebied van duurzaamheid en digitalisering.

In plaats van een helder afwegingskader waarin ook de beschermende functie van wetgeving wordt meegewogen, kiest het kabinet voor een willekeurig gekozen kwantitatieve doelstelling van "500 regels" die geschrapt moeten worden. Daarmee wordt deregulering een doel op zich, voorbijgaand aan de functie van wet- en regelgeving.

Ook het schrappen van nationale koppen op EU-regels is zorgelijk, omdat deze vaak noodzakelijk zijn om Europese kaders effectief te vertalen naar de Nederlandse context.

⁶ [Nota van wijziging bij het voorstel van wet transparantie maatschappelijke organisaties, 2022, Raad van State.](#) [Nota van wijziging bij het voorstel van wet transparantie maatschappelijke organisaties. - Raad van State](#) en [Wet transparantie maatschappelijke organisaties, 2020, Raad van State.](#) [Wet transparantie maatschappelijke organisaties. - Raad van State](#)

Generieke wetgeving die drempels opwerpt voor fondsenwerving

De introductie van generieke wetgeving raakt maatschappelijke organisaties. Beperkingen op het gebied van fondsenwerving ondermijnen hun financiële onafhankelijkheid.

Dit speelt bij generieke wetgeving op het gebied van telemarketing en colportage die gericht is op handelaren en de verkoop van hun producten en diensten. We zien dat er steeds vaker beperkingen worden opgelegd om consumenten te beschermen — een begrijpelijk en belangrijk uitgangspunt. Voorkomen moet echter worden dat goede doelen onder dezelfde regels vallen als commerciële partijen. Bij telemarketing is door druk vanuit de samenleving en de politiek een uitzonderingspositie voor goede doelen gecreëerd, en bij de afkoelperiode colportage valt donateurswerving door goede doelen terecht buiten het toepassingsbereik. Het is belangrijk dat zij hun donateurs en achterban zonder onnodige beperkingen kunnen benaderen voor steun en hulp. Zij doen dit immers niet voor zichzelf, maar om op te komen voor de meest kwetsbaren in de samenleving, noodhulp te verlenen, onderzoek naar ziekten te financieren of eenzaamheid te bestrijden.

Op 10 oktober 2025 is de nieuwe Europese Transparantieverordening inzake Politieke Reclame (TTPA) in werking getreden. De verordening bevat geen verbod maar introduceert transparantieplichtingen voor politieke boodschappen die het resultaat van een verkiezing of referendum, stemgedrag of een wetgevings- of regelgevingsproces kunnen beïnvloeden. De verordening spreekt niet over maatschappelijke boodschappen. Toch kiezen grote online platforms ervoor om deze brede categorie onder politieke reclame te scharen en volledig te weren van haar platforms. Dit heeft negatieve gevolgen voor de mogelijkheden van maatschappelijke organisaties om hun boodschap onder de aandacht van het brede publiek te brengen en

ook hun inkomsten uit fondsenwerving staan hiermee onder druk. Recente ontwikkelingen tonen aan dat (Europese) privacybeschermingsregelgeving – met name de interpretatie van artikel 9 AVG – onbedoelde en onevenredige gevolgen heeft voor maatschappelijke organisaties. Maatschappelijke organisaties die zich richten op gezondheid lopen het risico op ernstige beperkingen bij hun digitale campagnes, zelfs wanneer er geen identificeerbare gezondheidsgegevens worden verwerkt. Dit ondermijnt hun vermogen om het publiek te informeren, fondsen te werven en hun maatschappelijke rol te vervullen.

Overheidsbezuinigingen en financiële obstakels

Maatschappelijke organisaties streven naar een solide financiële basis, opgebouwd uit diverse inkomstenbronnen zoals donaties, nalatenschappen, subsidies en bijdragen uit loterijen en particuliere fondsen. Deze mix stelt hen in staat zo zelfstandig mogelijk te opereren. De afgelopen jaren was er sprake van een opeenstapeling van bedreigingen aan de inkomstenkant.

Er is aanzienlijk bezuinigd op ontwikkelingssamenwerking, de fiscale faciliteit 'geven uit de vennootschap' is afgeschaft, de kansspelbelasting is verhoogd en verschillende kanalen voor fondsenwerving, zoals telemarketing, huis-aan-huis donateurswerving en digitale campagnes, staan onder druk. Juist deze beperkingen ondermijnen de financiële onafhankelijkheid van maatschappelijke organisaties.

Daarnaast blijven er knelpunten bestaan in de toegang tot financiële diensten en het maatschappelijk betalingsverkeer. Het openen van een nieuwe bankrekening is soms nog moeilijk, bestaande rekeningen worden geblokkeerd en het overmaken van geld naar zowel risicovolle als minder risicovolle gebieden duurt lang.

Een nieuwe ontwikkeling, zowel nationaal als Europees, is de (politieke) tendens om voorwaarden te willen stellen aan subsidies, zoals het staken van politieke beïnvloeding en het beperken van het beroep op de rechter. Hierdoor komt de essentiële rol van maatschappelijke organisaties van agendering (met name beleidsbeïnvloeding en pleitbezorging) steeds meer onder druk te staan.

Imagoschade en stigmatisering van maatschappelijke organisaties

Maatschappelijke organisaties, zowel in binnen- als buitenland, worden steeds vaker geconfronteerd met fysieke en verbale aanvallen en intimidatie door middel van stigmatisering van maatschappelijke organisaties of het in diskrediet brengen van hun werk of medewerkers. De strafbaarstelling van het helpen van 'ongedocumenteerden' in Nederland, waaronder het bieden van kleinschalige humanitaire hulp zoals een kopje koffie, is ook nog steeds onderwerp van politieke en maatschappelijke discussie en zorgt voor juridische onzekerheid.

Internationale hulpverleners en (mensenrechten)activisten zijn niet langer veilig, (internationale) humanitaire hulp aan vluchtelingen wordt steeds vaker gecriminaliseerd en we zien ook een toename van gerechtelijke procedures tegen maatschappelijke organisaties die sociale belangen verdedigen (Strategic Lawsuits Against Public Participation - SLAPPs).

Huidige bedreigingen voor het maatschappelijk middenveld

- Beperking van de grondrechten en vrijheden van maatschappelijke organisaties ondermijnen de democratische rechtsstaat
- Toenemende regeldruk en administratieve lasten op nationaal en gemeentelijk niveau
- Deregulering op het gebied van duurzaamheid en digitalisering waardoor de bescherming van maatschappelijke waarden wordt aangetast
- Generieke wetgeving die drempels opwerpt voor fondsenwerving
- Overheidsbezuinigingen en financiële obstakels
- Imagoschade en stigmatisering van maatschappelijke organisaties

3 Oproep aan overheid en politiek

Wij roepen overheid en politiek op om de positie van maatschappelijke organisaties steviger te verankeren in beleid en wet- en regelgeving. Door betere toepassing en handhaving van bestaande wetgeving, aangevuld met nieuwe maatregelen die maatschappelijke organisaties helpen om hun onmisbare bijdrage aan de samenleving duurzaam te kunnen blijven leveren.

1. Versterk de positie van maatschappelijke organisaties

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) wijst in haar verkenning *Filantropie op de grens van overheid en markt*⁷ op de toegevoegde waarde van filantropie voor de sociale cohesie en een pluriforme democratie. Zij adviseert om de eigen aard van filantropie te erkennen en te respecteren en oog te hebben voor de complementaire functies van filantropie bij publieke belangen.

Deze verkenning van de WRR heeft geleid tot de *Beleidsvisie op filantropie* (2019) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, waarin het overkoepelende overheidsbeleid en de coördinerende rol van dit ministerie ten aanzien van filantropie worden vastgelegd. Met dit beleid beoogde het toenmalige kabinet borging en versterking van het maatschappelijk belang van filantropie. De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is verantwoordelijk voor de Rijksbrede coördinatie van het landelijk vrijwilligersbeleid.

Het overkoepelende overheidsbeleid voor filantropie kent drie Rijksbrede speerpunten:

- Het stimuleren van geefgedrag (vrijwillige inzet in tijd en geld);
- Het bevorderen van transparantie en betrouwbaarheid van de sector;
- Het bevorderen van samenwerking tussen overheid en filantropie.

Oproep aan overheid en politiek

Ondanks het bestaan van deze beleidsvisie is de ruimte voor het maatschappelijk middenveld steeds verder onder druk komen te staan. Versterking van deze beleidsvisie is noodzakelijk om de unieke positie van het maatschappelijk middenveld beter te beschermen en te borgen. In nauwe samenwerking met maatschappelijke organisaties dient de huidige beleidsvisie te worden versterkt.

- **Versterk de beleidsvisie maatschappelijk middenveld**

Deze herziene beleidsvisie dient een integrale en samenhangende lange termijnvisie te formuleren voor beleid en wetgeving, waarbij antwoord wordt gegeven op kansen en bedreigingen voor de sector. Bij beleid en wetgeving die maatschappelijke organisaties direct of indirect raken, moet expliciet rekening worden gehouden met hun belangen en dient een zorgvuldige belangenafweging te worden gemaakt, zodat geen onnodige en disproportionele inbreuk op hun (grond)rechten en belangen wordt gemaakt. Deze visie dient de samenwerking te bevorderen en het draagvlak te vergroten, zowel intern binnen de overheid als met stakeholders daarbuiten. Deze visie dient ook als stevige basis voor concrete beleidsregels, wet- en regelgeving en begrotingen.

⁷ *Filantropie op de grens van overheid en markt*, 2018, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. [Filantropie op de grens van overheid en markt | WRR](#)

2. Creëer een veilige ruimte voor maatschappelijke organisaties om hun werk te kunnen doen

Maatschappelijke organisaties spelen een cruciale rol bij het vertegenwoordigen van de belangen van burgers. Zij ontstaan doordat burgers zich zorgen maken over het welzijn van kwetsbare mensen, dieren, natuur, milieu en cultuur en zich daarvoor in willen zetten. Deze organisaties kanaliseren de zorgen, frustraties, wensen en behoeften van miljoenen mensen en geven op deze manier mensen een stem in zaken die voor hen van belang zijn.

Maatschappelijke organisaties, zowel in binnen- als buitenland, worden echter steeds vaker geconfronteerd met fysieke en verbale aanvallen en intimidatie door middel van stigmatisering van de organisatie of het in diskrediet brengen van hun werk of medewerkers.

Oproep aan overheid en politiek

Maatschappelijke organisaties zijn, naast overheid en markt, een onmisbaar fundament binnen onze samenleving. Goede doelen zijn in al hun verscheidenheid een belangrijk element binnen het systeem van *checks and balances* in onze pluriforme democratie. De overheid moet een veilige ruimte waarborgen zodat burgers zich laagdrempelig kunnen verenigen en zich kunnen inzetten voor elkaar en de samenleving. Dit bevordert sociale cohesie en actief en betrokken burgerschap.

- **Monitor en volg intimidatie, bedreigingen en aanvallen structureel op**

Zorg voor monitoring en opvolging van intimidatie, bedreigingen of aanvallen op maatschappelijke organisaties en individuele activisten, zoals ook uiteengezet in het rapport van het Nederlands Helsinki Comité⁸.

- **Voer de Anti-SLAPP-richtlijn doeltreffend uit**

Wij pleiten voor een doeltreffende uitvoering van de Anti-SLAPP-richtlijn, onder meer door een wettelijke definitie van SLAPP-zaken in nationale wetgeving op te nemen, toegankelijke procedures voor vroegtijdige afwijzing te creëren en deze waarborgen ook toe te passen op binnenlandse SLAPP-zaken zoals voorgesteld door het Nederlands Helsinki Comité.

⁸ *Monitoring Action for Civic Space: Landenrapport, 2025: Nederland, 2026*, Nederlands Helsinki Comité. [MACS Country Reports 2025: The Netherlands Report Published - Netherlands Helsinki Committee](#)

3. Verbeter de bescherming en bevordering van rechten en vrijheden van maatschappelijke organisaties

Maatschappelijke organisaties genieten grondrechten en vrijheden vastgelegd in de Grondwet en internationale verdragen (zoals het EVRM). Deze rechten werken door in wetgeving, rechtspraak en de dagelijkse omgang met overheidsinstanties.

De belangrijkste rechten en vrijheden van maatschappelijke organisaties in Nederland zijn:

- **Vrijheid van vereniging:** Het recht om zich te verenigen is vastgelegd in art. 8 van de Grondwet. Burgers met dezelfde idealen of doelstellingen moeten zich laagdrempelig kunnen verenigen en hun activiteiten zonder onnodige drempels kunnen uitoefenen.
- **Vrijheid van vergadering:** Maatschappelijke organisaties hebben het recht om vreedzaam bijeen te komen. Dit is vastgelegd in artikel 9 van de Grondwet.
- **Vrijheid van betoging:** Het recht op betoging stelt burgers in staat vreedzaam hun mening te uiten. Dit is ook vastgelegd in artikel 9 van de Grondwet. De overheid moet dit recht in beginsel faciliteren en beschermen. Beperkingen zijn alleen toegestaan onder strikte voorwaarden en moeten noodzakelijk en proportioneel zijn.
- **Vrijheid van meningsuiting:** De vrijheid van meningsuiting, vastgelegd in onder meer artikel 7 van de Grondwet en artikel 10 EVRM, beschermt het recht om informatie, ideeën of standpunten te uiten en te verspreiden via elk medium, zoals de pers, internet en sociale media. De overheid mag vooraf geen inhoudelijke controle uitoefenen op publicaties. De vrijheid van meningsuiting is voor maatschappelijke organisaties een fundamenteel bestaansrecht en een belangrijk

instrument om hun doelen te bereiken. Het stelt hen in staat om mensen te informeren over belangrijke maatschappelijke kwesties, deel te nemen aan het publieke debat, misstanden aan te kaarten en invloed uit te oefenen op beleid en wetgeving.

- **Toegang tot informatie:** Maatschappelijke organisaties moeten toegang hebben tot relevante informatie, bijvoorbeeld via wetgeving zoals de Wet open overheid, om hun rol in het publieke debat en toezicht op de overheid goed te kunnen vervullen.
- **Recht op een eerlijk proces/toegang tot de rechter:** In Nederland kunnen maatschappelijke organisaties op basis van het civiele recht de rechtmatigheid van overheidshandelen en het gedrag van andere partijen laten toetsen door een onafhankelijke rechter. Naast deze civielrechtelijke mogelijkheid via artikel 3:305a Burgerlijk Wetboek, dat via de Wamca is gewijzigd om ook massaschadevergoeding mogelijk te maken, bestaat ook de bestuursrechtelijke variant via artikel 1:2, derde lid, Algemene Wet Bestuursrecht. Hierdoor kunnen maatschappelijke organisaties in rechte opkomen voor een algemeen en/of ideëel belang. De toegang tot de rechter is voor belangenorganisaties een groot goed, dat al sinds de jaren '70 door de rechter en wetgever wordt erkend. Maatschappelijke klimaatorganisaties hebben, op basis van recente jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten voor de Mens in het kader van artikel 6 EVRM, recht op toegang tot de rechter, met name via algemeen belangacties. De toegang tot de rechter in milieuzaken wordt ondersteund door het Verdrag van Aarhus, dat (via artikel 9) voorziet in de mogelijkheid voor maatschappelijke organisaties om besluiten die schade toebrengen aan het milieu te laten toetsen.

- **Recht op inspraak en participatie:** Maatschappelijke organisaties moeten kunnen deelnemen aan het publieke debat en betrokken worden bij de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van beleid en besluitvorming. Ook wordt dit recht door organisaties zoals het College voor de Rechten van de Mens als een essentieel democratisch recht beschouwd. Hoewel dit recht niet als zelfstandig recht is verankerd in de grondwet, zijn er op verschillende terreinen, zoals het milieurecht, wel concrete participatie en inspraakrechten in wetgeving en verdragen uitgewerkt.
- **Toegang tot financiële middelen:** Maatschappelijke organisaties moeten zonder onnodige belemmeringen toegang hebben tot financiële middelen en het betalingsverkeer. De mogelijkheid om middelen te werven, te ontvangen en te gebruiken hangt nauw samen met de vrijheid van vereniging en wordt onder meer beschermd onder het vrij verkeer van kapitaal. Het begrip middelen is ruim gedefinieerd en omvat financiële bijstand, toegang tot internationale fondsen, solidariteit, de mogelijkheid om te reizen en te communiceren zonder onnodige inmenging en het recht op bescherming door de staat.
- **Het recht op vrij genot van eigendom:** Maatschappelijke organisaties hebben recht op het ongestoord genot van hun eigendom. Dit recht beschermt hen tegen ongerechtvaardigde inbreuken door de overheid en is onder meer verankerd in internationale verdragen. Het waarborgt dat organisaties hun middelen en infrastructuur kunnen gebruiken voor hun activiteiten. De overheid heeft de wettelijke verplichting om deze rechten en vrijheden van burgers en maatschappelijke organisaties te beschermen en te bevorderen.

Oproep aan overheid en politiek

- **Bescherm fundamentele rechten van burgers en maatschappelijke organisaties**

De overheid moet haar wettelijke verplichtingen – die mede volgen uit internationaal recht en toepasselijk Europees recht – volledig nakomen zodat burgers en maatschappelijke organisaties in volle omvang en zonder vrees gebruik kunnen maken van hun fundamentele rechten en vrijheden.

- **Uitvoering ex ante constitutionele toetsing door de wetgever**

Regering en parlement zijn primair verantwoordelijk voor de grondwettelijkheid van wetten. Dit betekent dat de wetgever bij wet- en regelgeving die maatschappelijke organisaties direct of indirect raakt vooraf moet toetsen of deze wetgeving in overeenstemming is met hun rechten en vrijheden. Een beperking van die rechten is alleen toegestaan als daarvoor een wettelijke basis bestaat, daarmee een legitiem doel wordt gediend en die beperking noodzakelijk en proportioneel is. Bij het wetsvoorstel transparantie en tegengaan ondermijning door maatschappelijke organisaties (Wtmo) heeft de Raad van State om die reden herhaaldelijk kritisch geadviseerd, onder meer vanwege mogelijke gevolgen voor de vrijheid van vereniging en de ruimte voor maatschappelijke organisaties.

4. Erken en bevorder zelfregulering door maatschappelijke organisaties

Maatschappelijke organisaties zijn zich bewust van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en het belang van professioneel, onafhankelijk, transparant, kostenbewust en eerlijk handelen. Zij streven naar concrete, impactvolle resultaten en leggen hierover te allen tijde verantwoording af. Door middel van vrijwillige zelfregulering heeft dit streven naar transparantie in Nederland voornamelijk vorm gekregen in het CBF-keurmerk⁹. Deze normen op basis waarvan het keurmerk wordt verleend, zijn vastgesteld door een onafhankelijke commissie en naleving daarvan wordt gecontroleerd door de onpartijdige en onafhankelijke toezichthouder CBF voor de meer dan 700 maatschappelijke organisaties met dit keurmerk.

Oproep aan overheid en politiek

- **Erken zelfregulering als uitgangspunt voor beleid**
Erken en bevorder de rol van zelfregulering als middel om transparantie en betrouwbaarheid binnen de sector te versterken.

5. Bevorder een gunstig regelgevingsklimaat voor maatschappelijke organisaties

Wij pleiten voor goede randvoorwaarden waarbinnen maatschappelijke organisaties hun werk kunnen doen en verzoeken het kabinet wettelijke knelpunten en belemmeringen weg te nemen. Daarbij is het essentieel dat wet- en regelgeving niet onnodig belastend of belemmerend werkt voor maatschappelijke organisaties.

Oproep aan overheid en politiek

- **Verminder de regeldruk en administratieve lasten van nationale en gemeentelijke wetgeving**

Sinds 1 januari 2026 adviseert het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) expliciet ook over het voorkomen van onnodige regeldruk bij nieuwe wetgeving die maatschappelijke organisaties raakt. In samenwerking met de overheid werken maatschappelijke organisaties aan de vermindering van de bestaande regeldruk. Het Sira-rapport Regeldruk bij vrijwilligersorganisaties en filantropische instellingen¹⁰ toont aan dat ruim 130 wetten en regels zorgen voor een hoge regeldruk bij maatschappelijke organisaties. Ongeveer 25% van deze regels kan worden afgeschaft of vereenvoudigd om maatschappelijke organisaties te ontlasten.

- **Hanteer een zorgvuldig en transparant afwegingskader voor deregulering**

In plaats van een helder afwegingskader waarin ook de beschermende functie van wetgeving wordt meegewogen, kiest het kabinet voor een willekeurig gekozen kwantitatieve doelstelling van “500 regels” die geschrapt moeten worden. Daarmee wordt deregulering een doel op zich, voorbijgaand aan de functie van wet- en regelgeving. Ook het schrappen van nationale koppen op EU-regels is zorgelijk, omdat deze vaak noodzakelijk zijn om Europese kaders effectief te vertalen naar de Nederlandse context.

⁹ Ook zijn wij aangesloten bij de Reclame Code en Code Regulering huis-aan-huis donateurswerving.

¹⁰ Regeldruk bij vrijwilligersorganisaties en filantropische instellingen, 2023, Sira Consulting.
[Aanpak regeldruk en administratieve lasten | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

- ***Borg de mogelijkheid voor maatschappelijke organisaties om het brede publiek en hun achterban te benaderen***

Zorg dat generieke wet- en regelgeving rond fondsenwerving, marketing en politieke reclame maatschappelijke organisaties niet belemmert. Het is belangrijk dat maatschappelijke organisaties het brede publiek en hun achterban zonder onnodige beperkingen kunnen benaderen voor steun en hulp. Zij doen dit immers niet voor zichzelf, maar om op te komen voor de meest kwetsbaren in de samenleving, noodhulp te verlenen, onderzoek naar ziekten te financieren of eenzaamheid te bestrijden. Structurele uitzonderingen voor goede doelen moeten worden gehandhaafd en waar nodig versterkt.

- ***Stimuleer het geefgedrag van burgers en bedrijven door een fiscale stimulans***

Het is een groot goed dat burgers en bedrijfsleven in Nederland met fiscale maatregelen worden gestimuleerd om bij te dragen aan een betere samenleving. Dit door middel van belastingaftrek van giften aan Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI) en de vrijstelling van erf- en schenkbelasting. Deze giftenaftrek stelt burgers en bedrijfsleven in staat om, voordat ze belasting afdragen, zelf te bepalen welke maatschappelijke doelen zij willen steunen. Behoud en vergroot daarom de bekendheid van de giftenaftrek en zet in op een alternatief voor het afgeschafte 'geven uit de vennootschap', in lijn met de motie Bakker-Klein, Van der Goot en Holterhues¹¹. Wij hebben, samen met het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO), een commissie van deskundigen onder voorzitterschap van de heer Alexander Rinnooy Kan ingesteld die ons adviseert over vereenvoudiging van de giftenaftrek en verbetering van de uitvoerbaarheid door de belastingdienst. Inmiddels

heeft deze commissie al drie adviezen uitgebracht en wij denken graag mee met de regering over versterking van de giftenaftrek.

- ***Stimuleer het geefgedrag van burgers in tijd/vrijwilligerswerk***

Het is belangrijk dat vrijwilligerswerk aantrekkelijk is en blijft en dat deze vrijwillige inzet in alle diversiteit passend wordt gestimuleerd door de overheid. Het gaat om mensen die hun handen uit de mouwen steken, lokaal, nationaal en internationaal, door bijvoorbeeld vrijwillig mee te draaien in kantinediensten, kringloopwinkels, hulpverlening of hun deskundigheid gratis beschikbaar stellen. Dit dient te worden geborgd door goede en heldere financiële, juridische en organisatorische randvoorwaarden op nationaal en gemeentelijk niveau.

- ***Waarborg toegang tot de rechter voor maatschappelijke organisaties (Wamca)***

Toegang tot de rechter is een fundamenteel onderdeel van een democratische samenleving. Niet alleen individuele burgers, maar ook maatschappelijke organisaties moeten in staat zijn om de rechtmatigheid van overheidshandelen en het gedrag van andere partijen te laten toetsen door een onafhankelijke rechter. Maatschappelijke organisaties kunnen via de Wet afwikkeling massaschade collectieve actie (Wamca) vragen om een niet-geldelijke remedie, zoals een rechterlijk bevel en/of verklaring voor recht van onrechtmatig handelen. Dit democratisch recht mag niet ingeperkt worden. Dit is in het belang van iedereen.

¹¹ [Motie-Bakker-Klein \(CDA\) c.s. over afschaffen van de regeling 'geven uit vennootschap', 2024, ingediende in de Eerste Kamer der Staten-Generaal.](#) [Motie-Bakker-Klein \(CDA\) c.s. over afschaffen van de regeling 'geven uit vennootschap' \(36.602, N\) - Eerste Kamer der Staten-Generaal](#)

- **Waarborg risico-gerichte aanpak bij voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)**

Banken en payment service providers (PSP's) moeten zich houden aan strenge wet- en regelgeving zoals de Wet financieel toezicht (Wft) en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Dit gaat gepaard met veel negatieve effecten voor goede doelen. Zo is het lastig een nieuwe rekening te openen, worden bestaande rekeningen opgezegd en het overmaken van geld, naar zowel hoog als laag risico gebieden, duurt lang. Samen met de banken, NVB, DNB en het ministerie van Financiën heeft de sector de [NVB Sector Standaard voor Not-for-Profit Organisaties \(NPO's\)](#) opgesteld om banken te helpen risico's op witwassen en terrorismefinanciering proportioneel te beoordelen. Risico mitigerende criteria, zoals de ANBI-status en het hebben van een keurmerk (bijvoorbeeld de CBF-Erkenning) of een beperkte jaarlijkse omzet, moeten zorgen voor minder administratieve lasten voor bonafide organisaties. Deze *good practice* moeten wij veiligstellen (EU-AMLR pakket) en moet als voorbeeld dienen voor de aanpak binnen Europa.

- **Waarborg fundamentele rechten bij maatregelen aanpak ongewenste buitenlandse beïnvloeding en financiering (geen nieuwe Wtmo)**

Het wetsvoorstel transparantie en tegengaan ondermijning door maatschappelijke organisaties (Wtmo) heeft de Eerste Kamer verworpen. Zowel de Raad van State als het College voor de Rechten van de Mens bevestigden onze fundamentele bezwaren bij dit wetsvoorstel. Dit wetsvoorstel kon leiden tot ongerechtvaardigde beperkingen van de (grond)rechten en vrijheden van maatschappelijke

organisaties en de privacy van miljoenen donateurs. Verschillende (rechts)geleerden waarschuwen ook vanuit het oogpunt van rechtsstatelijkheid voor dit soort 'schaduwstrafrecht'. Wij onderschrijven het belang van een veilige samenleving, maar bestrijding van ondermijning mag er niet toe leiden dat het functioneren van legitieme organisaties wordt bemoeilijkt en dat privacygevoelige persoonsgegevens onnodig moeten worden vastgelegd en gedeeld.

- **Financier zonder beperkende of onevenredig verzwarende voorwaarden**

Goede doelen vormen een belangrijk fundament van onze maatschappij, zeker nu de overheid zich meer richt op kerntaken en fors moet bezuinigen. Zowel publieke als private financiering is belangrijk voor het werk van maatschappelijke organisaties. Ook bij publieke financiering moeten maatschappelijke organisaties onafhankelijk hun werk kunnen doen, los van overheids- of zakelijke belangen. Daarom moet de overheid geen beperkende of onevenredig verzwarende voorwaarden stellen aan (structurele of project) financiering zoals het staken van politieke beïnvloeding of het beperken van de mogelijkheid een beroep op de rechter te doen. Hun functie van waakhond en hun bijdrage aan de noodzakelijke *checks and balances* binnen onze democratische rechtsstaat, zijn van essentieel belang.

- **Bevorder inspraak en participatie in beleid en wetgeving**

Het is belangrijk om maatschappelijke organisaties vroegtijdig te betrekken bij besluitvorming. Dit bevordert actief burgerschap. Hun deskundigheid draagt bij aan betere kwaliteit van voorstellen en hun betrokkenheid vergroot het draagvlak voor het beleid binnen de samenleving.

Oproep aan overheid en politiek

1. Versterk de positie van maatschappelijke organisaties

- Versterk de beleidsvisie maatschappelijk middenveld

2. Creëer een veilige ruimte voor maatschappelijke organisaties om hun werk te kunnen doen

- Monitor en volg intimidatie, bedreigingen en aanvallen structureel op
- Voer de Anti-SLAPP-richtlijn doeltreffend uit

3. Verbeter de bescherming en bevordering van rechten en vrijheden van maatschappelijke organisaties

- Bescherm fundamentele rechten van burgers en maatschappelijke organisaties
- Uitvoering ex ante constitutionele toetsing door de wetgever

4. Erken en bevorder zelfregulering door maatschappelijke organisaties

- Erken zelfregulering als uitgangspunt voor beleid

5. Bevorder een gunstig regelgevingsklimaat voor maatschappelijke organisaties

- Verminder de regeldruk en administratieve lasten van nationale en gemeentelijke wetgeving
- Hanteer een zorgvuldig en transparant afwegingskader voor deregulering
- Borg de mogelijkheid voor maatschappelijke organisaties om het brede publiek en hun achterban te benaderen
- Stimuleer het geefgedrag van burgers en bedrijven door een fiscale stimulans
- Stimuleer het geefgedrag van burgers in tijd/vrijwilligerswerk
- Waarborg toegang tot de rechter voor maatschappelijke organisaties (Wamca)
- Waarborg risico-gerichte aanpak bij voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)
- Waarborg fundamentele rechten bij maatregelen aanpak ongewenste buitenlandse beïnvloeding en financiering (geen nieuwe Wtmo)
- Financier zonder beperkende of onevenredig verzwarende voorwaarden
- Bevorder inspraak en participatie in beleid en wetgeving

Goede Doelen Nederland

branchevereniging van goede
doelen met CBF-keurmerk

James Wattstraat 100
1097 DM Amsterdam
020 - 422 99 77

info@goededoelennederland.nl
www.goededoelennederland.nl

Volg ons op [linkedin](#)